

—
Верховний
Суд

«Актуальна судова практика розгляду національними судами цивільних справ про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди»

Євген Петров,
суддя Верховного Суду д. ю. н., професор

14 вересня 2023 року

Юридична характеристика договору страхування

Постанова ВС ОП КЦС від 23 січня 2019 року у справі № 355/385/17 (провадження № 61-30435сво18)

Реальним (від латинського *res* – річ) вважається договір, що є укладеним з моменту передачі речі або вчинення іншої дії. Для укладення реального договору необхідна наявність двох юридичних фактів: а) домовленість між його сторонами стосовно істотних умов договору; б) передача речі однією стороною іншій стороні або вчинення іншої дії. По своїй юридичній сутності договір страхування, **за загальним правилом, є реальним договором.**

Постанова ВСУ від 11.03.2015 року в справі № 6-126цс14 «за своєю правовою природою договір страхування є договором про надання послуг».

Правила тлумачення договору страхування (contra proferentem) Постанова ВС ОП КЦС від 23 січня 2019 року у справі № 355/385/17 (провадження № 61-30435сво18)

Постанова ВС КЦС від 03 квітня 2019 року у справі № 463/3605/16-ц (провадження № 61-25816св18)

Верховний Суд нагадує, що у постанові Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 18 квітня 2018 року у справі № 753/11000/14-ц зроблено висновок, що у разі, якщо з'ясувати справжній зміст відповідної умови договору неможливо за допомогою загальних підходів до тлумачення змісту правочину, передбачених у частинах третій та четвертій статті 213 ЦК України, слід застосовувати тлумачення contra proferentem. Contra proferentem (лат. verba chartarum fortius accipiuntur contra proferentem - **слова договору повинні тлумачитися проти того, хто їх написав**). Особа, яка включила ту або іншу умову в договір, повинна нести ризик, пов'язаний з неясністю такої умови.

NB. У спорах зі страховою компанією, коли умови договору не дають можливості з'ясувати реальний зміст, то умови тлумачаться проти СК

Джерело підвищеної небезпеки

Постанова КЦС ВС від 15.03.2023 у справі № 127/5920/22 (провадження 61-10553 св22)

Джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогнебезпечних та інших речовин, утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб (частина перша статті 1187 ЦК України).

Перелік видів діяльності, що створює підвищену небезпеку, який наведений у частині першій статті 1187 ЦК України, **невичерпний** (див. постанову Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 05 грудня 2022 року в справі № 214/7462/20 (провадження № 61-21130сво21)).

Тлумачення статті 1187 ЦК України свідчить, що:

джерелом підвищеної небезпеки слід вважати діяльність, що здійснюється з тим чи іншим залученням/використанням предметів матеріального світу та/або природних (фізичних) процесів, які за певних умов часу та місця в силу своїх якісних та кількісних характеристик об'єктивно створюють в процесі володіння ними (незалежно від факту їх експлуатації) підвищену порівняно із звичайними життєвими обставинами небезпеку завдання шкоди;

використання електросамоката чи іншого подібного засобу (моноколеса, сегвея тощо) для переміщення особи як учасника дорожнього руху є джерелом підвищеної небезпеки в розумінні статті 1187 ЦК України, якщо в конкретному випадку такий засіб приводився в рух за допомогою встановленого на ньому електричного двигуна;

для кваліфікації діяльності, пов'язаної з таким використанням електричного самоката, характеристика електросамоката як механічного транспортного засобу з урахуванням потужності електродвигуна, встановленого на ньому, значення не має.

Постанова ВС КЦС від 15.07.2020 в справі № 309/2088/16-ц (провадження № 61-8531св18)

...чинне законодавство **дозволяє страхувальнику** укласти декілька договорів страхування одного об'єкта з різними страховиками. У разі наявності на момент укладення договору страхування іншого чинного договору страхування того ж самого об'єкта від тих саме ризиків, страхувальник зобов'язаний повідомити про це страховика. Невиконання такого обов'язку тягне за собою нікчемність нового договору страхування (постанова Верховного Суду від 21 листопада 2018 року у справі № 759/10739/16-ц (провадження № 61-16092св18)). При цьому обов'язок доказування факту виконання вимог закону щодо повідомлення страховика про наявність іншого чинного договору страхування щодо того самого об'єкта покладається саме на страхувальника, який повинен діяти як добросовісно, так і обачно, оскільки відповідні обставини можуть істотно вплинути на можливість укладення договору, його умови і, зрештою, на можливість його виконання.

Способи захисту?! Конкуренція способів захисту?!

Постанова ВП ВС від 04 липня 2018 року у справі № 755/18006/15-ц (провадження № 14-176цс18)

..відшкодування шкоди особою, відповідальність якої застрахована за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, можливе за умови, що згідно з цим договором або Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» у страховика не виник обов'язок з виплати страхового відшкодування (зокрема, у випадках, передбачених у статті 37), чи розмір завданої шкоди перевищує ліміт відповідальності страховика. В останньому випадку обсяг відповідальності страхувальника обмежений різницею між фактичним розміром завданої шкоди і сумою страхового відшкодування. Велика Палата Верховного Суду вважає, що покладання обов'язку з відшкодування шкоди у межах страхового відшкодування на страхувальника, який уклав відповідний договір страхування і сплачує страхові платежі, суперечить меті інституту страхування цивільно-правової відповідальності (стаття 3 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»). Уклавши договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, страховик на випадок виникнення деліктного зобов'язання бере на себе у межах суми страхового відшкодування виконання обов'язку страхувальника, який завдав шкоди. А тому страховик, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, згідно зі статтями 3 і 5 вказаного Закону реалізує право вимоги, передбачене статтями 993 ЦК України та 27 Закону України «Про страхування», шляхом звернення з позовом до страховика, в якого завдавач шкоди застрахував свою цивільно-правову відповідальність.

Способи захисту?! Конкуренція способів захисту?!

Ухвала ВС КЦС від 09 січня 2020 року в справі № 753/15214/16-ц (провадження № 61-30902св18)

...в практиці Верховного Суду України існував усталений підхід, який цілком справедливо базувався на положеннях частини першої статті 12 та частини другої статті 14 ЦК України, без перетворення права потерпілого на його обов'язок, і полягав в тому, що при завданні шкоди в ДТП потерпілий вільно, на власний розсуд обирав яким чином йому отримати відшкодування: (а) шляхом звернення з вимогою (позовом) до особи, яка завдала шкоди про відшкодування цієї шкоди; (б) чи то шляхом звернення з заявою (позовом) до страховика, в якого застрахована цивільна відповідальність особи, яка завдала шкоди.

Підхід за якого потерпілий в будь-якому випадку повинен звернутися із заявою (позовом) до страхової компанії, в якій застрахована цивільно-правова відповідальність особи, яка завдала шкоди, не розрахований на ті випадки, коли страхова компанія позбавлена ліцензії, виключена із МТСБУ, перебуває в стані припинення (банкрутства), фактично не здійснює діяльності. У перелічених випадках підхід за якого потерпілий в будь-якому випадку повинен звернутися із заявою (позовом) до страхової компанії є **несправедливим**. Адже очевидно, що потерпіла особа в ДТП, навіть стягнувши із такого страховика страхове відшкодування на підставі судового рішення, не отримує реального відшкодування завданої в ДТП шкоди. Натомість скасування судового рішення, яким стягнуто шкоду безпосередньо з винної особи, в такому разі призведе до неможливості відновлення прав потерпілого.

Способи захисту?! Досудовий?!

Постанова ВП ВС від 19 червня 2019 року у справі № 465/4621/16-к (провадження № 13-24кс19)

Для розгляду в межах кримінального провадження цивільного позову потерпілого до МТСБУ про стягнення шкоди, завдані внаслідок вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України, попереднє звернення потерпілого до МТСБУ із заявою про виплату страхового відшкодування в порядку, визначеному статтею 35 Закону «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» не є обов'язковим.

Способи захисту?! Досудовий?!

Постанова ВП ВС від 11.12.2019 в справі № 465/4287/15 (провадження № 14-406цс19)

Підстави для відмови у виплаті страхового відшкодування передбачені у статті 37 Закону № 1961-IV, їх **перелік є вичерпним і розширювальному тлумаченню не підлягає**. Тому саме річний строк звернення із заявою про виплату страхового відшкодування є припинювальним і з його спливом у страховика настає право на відмову у виплаті страхового відшкодування. Разом з тим у Законі № 1961-IV прямо не передбачено, що встановлено досудовий порядок урегулювання спору. Не зазначено про обов'язок особи, яка заявляє вимогу про виплату страхового відшкодування, спочатку звернутися до страховика, та не пов'язано дотримання такого порядку з правом чи можливістю цієї особи звернутися до суду з вимогою про стягнення страхового відшкодування. Тому у контексті вказаних обставин справи можна зробити висновок, що у Законі № 1961-IV не передбачено обов'язкового досудового порядку врегулювання питання з приводу виплати страхового відшкодування, особа, яка вимагає такої виплати, за власним розсудом може звернутися із заявою безпосередньо до страховика, з дотриманням вимог, передбачених у статті 35 названого Закону, чи звернутися безпосередньо до суду. У будь-якому разі строк звернення обмежується щодо стягнення майнової шкоди річним строком. Інших обмежень щодо порядку звернення із заявою про виплату страхового відшкодування норми Закону № 1961-IV не містять.

Постанова ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі №147/66/17 провадження 14-95 цс20

У разі настання страхового випадку страховик (страхова компанія) у межах страхових сум, зазначених у страховому полісі, відшкодовує у встановленому цим Законом порядку оцінену шкоду, заподіяну внаслідок ДТП життю, здоров`ю, майну третьої особи (пункт 22.1 статті 22 Закону № 1961 IV).

Відтак Велика Палата Верховного Суду послідовно наголошує, що **основний тягар відшкодування шкоди, спричиненої за наслідками ДТП, повинен нести страховик та саме він є належним відповідачем у справах за позовами про відшкодування шкоди в межах страхової суми.**

86. Відшкодування шкоди особою, яка її завдала, можливе лише за умови, що згідно із Законом № 1961-IV у страховика (страховика) не виник обов`язок з виплати страхового відшкодування, чи розмір завданої шкоди перевищує ліміт відповідальності страховика. В останньому випадку обсяг відповідальності страхувальника обмежений різницею між фактичним розміром завданої шкоди і сумою страхового відшкодування. Покладання обов`язку з відшкодування шкоди в межах страхового відшкодування на страхувальника, який уклав відповідний договір страхування і сплачує страхові платежі, суперечить меті інституту страхування цивільно-правової відповідальності (стаття 3 Закону № 1961 IV) (див. [постанову Великої Палати Верховного Суду від 03 жовтня 2018 року у справі № 760/15471/15-ц з урахуванням постанови Великої Палати Верховного Суду від 09 листопада 2021 року у справі №147/66/17](#)).

Річний строк чи позовна давність?

Постанова ВП ВС від 14 грудня 2021 року в справі № 147/66/17 (провадження № 14-95 цс 20)

Поняття «преклюзивні строки» здійснення регулятивного суб`єктивного права (строк подання заяви про страхове відшкодування до страховика) **не є тотожним поняттям** «позовна давність» (строк захисту порушеного права особи).

Підпункт 37.1.4 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV визначає наслідком пропуску потерпілою особою річного строку подання заяви до страховика про страхове відшкодування, право страховика на відмову у виплаті регламентних виплат.

Разом з тим, ані Закон №1961-IV, ані ЦК України, ані будь-який інший закон не передбачає в цьому випадку припинення взагалі права потерпілою особи на отримання відшкодування або на задоволення позову як, наприклад, передбачено ЦК України при пропуску позовної давності.

З огляду на те, що пропуск річного строку звернення із заявою до страховика (страхової компанії) не зазначений у законодавстві (стаття 12 ЦК України) як підстава для припинення матеріального права, цей строк не може бути розцінений як преклюзивний і такий, що припиняє існуюче право на отримання відшкодування шкоди в розмірі регламентних виплат взагалі.

Закон передбачає, що потерпілий, який володіє правом на майнове відшкодування заподіяної йому шкоди, повинен вчинити ряд активних дій, які б свідчили про його волевиявлення щодо здійснення цього права. Вказані активні дії потерпілого закон пов'язує, зокрема, із поданням заяви про страхове відшкодування впродовж визначеного законом строку (підпункт 37.1.4 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV), зі сприянням у визначенні характеру та розміру збитків (пункт 331.1 статті 331 Закону № 1961-IV).

Відтак право потерпілого на отримання відшкодування завданої йому шкоди шляхом виконання страховиком узятих на себе зобов'язань не є безумовним, а пов'язується з поданням до такого страховика заяви про здійснення страхової виплати (відшкодування), що у свою чергу законодавець обмежує річним строком з моменту скоєння відповідної ДТП (див. постанову Великої Палати Верховного Суду від 05 червня 2018 року у справі № 910/7449/17 (провадження № 12-104гс18)).

В іншій постанові Великої Палати Верховного Суду зроблено висновок, що зазначений у підпункті 37.1.4 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV річний строк є преклюзивним і поновленню не підлягає (постанова Великої Палати Верховного Суду від 11 грудня 2019 року у справі № 465/4287/15 (провадження № 14-406цс19)).

Сплив строку, протягом якого потерпіла особа може реалізувати своє регулятивне суб'єктивне право (у цьому випадку протягом одного року) за рахунок страховика (страхової компанії), призводить до неможливості отримання страхового відшкодування від особи, що застрахувала відповідальність винної в ДТП особи в позасудовому порядку. Однак, законодавством не передбачено в цьому випадку припинення взагалі права на відшкодування шкоди, ані у повному обсязі, ані в обсязі страхового відшкодування. Тоді як згідно із частиною четвертою статті 267 ЦК України сплив позовної давності, про застосування якої заявила сторона у спорі, є підставою для відмови в позові.

Крім того, немає підстав вважати, що річний строк звернення з заявою про виплату страхового відшкодування є спеціальним строком позовної давності, передбаченим статтею 258 ЦК України, оскільки це суперечить змісту зазначеної норми, яка не передбачає встановлення спеціальної позовної давності в інших випадках, ніж випадки, передбачені в цій нормі.

Відтак, аналізуючи зазначене законодавство в сукупності з загальними принципами цивільного права, як то добросовісність поведінки та спрямованість на відновлення порушеного права, **слід дійти висновку, що потерпіла особа при відмові страховика (страхової компанії) у виплаті регламентних платежів у зв'язку з пропуском річного строку, має право на пред'явлення вимоги до страховика (страхової компанії) винної у спричиненні шкоди особи про відшкодування шкоди в межах страхової суми протягом строку позовної давності.**

ГОЛОВНЕ!!!

У випадку, якщо потерпіла особа звернеться до страховика (страхової компанії) за відшкодуванням шкоди з пропуском встановленого річного строку, однак доведе, що нею здійснено розумних заходів для отримання відшкодування за рахунок страховика, та строк пропущено через незалежні від потерпілої особи причини, вона має право на відшкодування шкоди в межах страхової суми за рахунок страховика (страхової компанії) винної у спричиненні шкоди особи, у тому числі у судовому порядку.

Виплата (відмова у виплаті) страхового відшкодування

Постанова Верховного Суду України від 23 квітня 2012 у справі № 6-101цс11

Обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику виникає у разі, якщо такий страховий випадок прямо передбачений умовами договору страхування. Якщо ж подія, що настала, не може бути кваліфікована як страховий випадок відповідно до вимог договору страхування або закону, обов'язок у страховика здійснити страхову виплату не виникає.

Виплата (відмова у виплаті) страхового відшкодування

Постанова ВП ВС від 20 червня 2018 року у справі № 308/3162/15-ц
(провадження № 14-178цс18)

Для отримання страхової виплати за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів протокол про адміністративне правопорушення та постанова про притягнення до адміністративної відповідальності **не можуть бути єдиними доказами вини особи**, зокрема, у завданні шкоди майну потерпілого. У примітці до статті 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення зазначено, що особа, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, звільняється від адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, за умови, що учасники ДТП скористалися правом спільно скласти повідомлення про цю пригоду відповідно до Закону.

Відповідальність страховика / стягнення неустойки

Постанова ВСУ від 11.03.2015 року в справі № 6-126цс14

Положення щодо відповідальності страховика, закріплені в Законі України «Про страхування» та главі 67 ЦК України, є спеціальними нормами права, а в Законі України «Про захист прав споживачів» – загальними. Розмір неустойки як відповідальність страховика за договором страхування має бути визначено у такому договорі. Якщо ж такий розмір не було визначено сторонами в договорі страхування, то до спірних правовідносин застосовується частина п'ята статті 10 Закону України «Про захист прав споживачів», якщо укладений договір страхування спрямований на задоволення особистих потреб застрахованої особи. Судом встановлено, що сторони уклали договір страхування, відповідно до пункту 9.2 якого страховик несе відповідальність за несвоєчасне здійснення страхового відшкодування шляхом сплати страхувальнику пені в розмірі подвійної облікової ставки НБУ, що діяла у період, за який сплачується пеня. Таким чином, між сторонами укладено договір майнового страхування, за умовами якого передбачено відповідальність страховика за несвоєчасне здійснення страхового відшкодування. Отже, в цьому випадку положення пункту 5 статті 10 Закону України «Про захист прав споживачів» на спірні правовідносини не поширюється й суди апеляційної та касаційної інстанцій **необґрунтовано стягнули пеню** в розмірі трьох відсотків вартості роботи (послуги) відповідно до цього Закону.

Відповідальність страховика / стягнення неустойки

Постанова ВС КЦС від 31.10.2019 в справі № 214/1449/18 (провадження № 61-13308св19)

Розмір неустойки як відповідальність страховика за договором страхування має бути визначено у такому договорі. Якщо ж такий розмір не було визначено сторонами в договорі страхування, то до спірних правовідносин застосовується частина п`ята статті 10 Закону України «Про захист прав споживачів», якщо укладений договір страхування спрямований на задоволення особистих потреб застрахованої особи. Вказаний висновок висловлено у постанові Верховного суду України від 11 березня 2015 року у справі № 6-126цс14.

«Залишки авто» підлягають поверненню чи ні?

Постанова ВП ВС від 14 червня 2023 року у справі № 125/1216/20 (провадження 14-25 цс23)

За змістом статті 30 Закону № 1961-IV транспортний засіб вважається фізично знищеним, якщо його ремонт є технічно неможливим чи економічно необґрунтованим. Ремонт вважається економічно необґрунтованим, якщо передбачені згідно зі звітом (актом) чи висновком про оцінку, виконаним оцінювачем або експертом відповідно до законодавства, витрати на відновлювальний ремонт транспортного засобу перевищують вартість транспортного засобу до ДТП. Якщо транспортний засіб вважається знищеним, його власнику відшкодовується різниця між вартістю транспортного засобу до та після ДТП, а також витрати на евакуацію транспортного засобу з місця ДТП.

Порядок відшкодування завданої позивачу шкоди мав відбуватися в порядку, визначеному статтею 30 Закону № 1961-IV, і позивач мав передати залишки транспортного засобу відповідачу як особі, яка відповідає за завдану шкоду, чим набути право отримати від останнього відшкодування шкоди в розмірі, який відповідає вартості транспортного засобу до ДТП.

Виплата (відмова у виплаті) страхового відшкодування

Постанова ВС КЦС від 09 січня 2019 року у справі № 638/2795/16-ц (провадження № 61-893св18)

Тлумачення підпункту 37.1.3. пункту 37.1. статті 37 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» свідчить, що порушення потерпілим передбаченого законом обов'язку, зокрема надання страховику пошкодженого транспортного засобу не в тому вигляді, в якому він знаходився після ДТП, є підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування лише у тому разі, якщо такі порушення унеможливили МТСБУ встановити розмір заподіяної шкоди.

Відмова у виплаті страхового відшкодування

Постанова ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 147/66/17 (провадження № 14-95 цс20)

У страховика (МТСБУ) обов'язок здійснити страхове відшкодування (регламентну виплату) не виникає у разі навмисних дій страхувальника, спрямованих на настання страхового випадку (підпункт 37.1.1 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV), або у разі вчинення ним умисного кримінального правопорушення, що призвело до страхового випадку (підпункт 37.1.2 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV).

Крім того, у страховика (МТСБУ) обов'язок здійснити страхове відшкодування (регламентну виплату) не виникає і тоді, коли має місце неналежна поведінка й з боку потерпілого, а саме: невиконання обов'язків, визначених Законом № 1961-IV, якщо це призвело до неможливості страховика (МТСБУ) встановити факт ДТП, причини та обставини її настання або розмір заподіяної шкоди (підпункт 37.1.3 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV); неподання заяви про страхове відшкодування впродовж одного року з моменту ДТП, якщо шкода заподіяна майну потерпілого, і трьох років з моменту ДТП, якщо шкода заподіяна здоров'ю або життю потерпілого (підпункт 37.1.4 пункту 37.1 статті 37 Закону № 1961-IV).

Отже, закон з огляду на принцип добросовісності визначає, що якщо потерпілий недобросовісно реалізовує право на отримання відшкодування завданої йому під час експлуатації наземного транспортного засобу шкоди, не виконує покладені на нього Законом № 1961-IV обов'язки, він має нести тягар негативних наслідків власної поведінки.

Спадкування права на одержання страхових виплат

Постанова ВС КЦС у від 12 вересня 2018 року у справі № 287/1/16-ц (провадження № 61-19900св18)

Відповідно до частини першої статті 1229 ЦК України страхові виплати (страхове відшкодування) спадкуються на загальних підставах. Позивач в передбаченій статтями 1269, 1270 ЦК України порядок прийняла спадщину після смерті ОСОБА_4, подавши в шестимісячний термін після її смерті заяву до нотаріуса про прийняття спадщини.

Таким чином, суд апеляційної інстанції дійшов правильного й обґрунтованого висновку про наявність правових підстав для задоволення позову, оскільки позивач, як єдиний спадкоємець за законом, яка в установленому законом порядку прийняла спадщину після смерті ОСОБА_4, має право на отримання страхового відшкодування згідно умов договору добровільного комплексного страхування майна та тварин № СТ /0198350/0636/14 від 27 березня 2014 року.

Спадкування права на одержання страхових виплат

Постанова ВС КЦС від 16.01.2019 в справі № 712/6021/15-ц (провадження № 61-5793св18)

Аргумент касаційної скарги про те, що ОСОБА_2 не надала доказів, що є спадкоємцем ОСОБА_4 і має право на отримання страхового відшкодування на підставі статті 1229 ЦК України, колегія суддів приймає. При відхиленні доводів відповідача про те, що ОСОБА_2 є неналежним позивачем, апеляційний суд вказав, що позивач ОСОБА_2 має статус вигодонабувача, а за законом є спадкоємцем, оскільки згідно свідоцтва про шлюб від 09 грудня 2009 року, вона є дружиною загиблого ОСОБА_4. При розгляді апеляційної скарги апеляційний суд обмежився висновком про те, що ОСОБА_2 має статус вигодонабувача, а за законом є спадкоємцем, що підтверджується свідоцтвом про шлюб від 09 грудня 2009 року, оскільки вона є дружиною загиблого ОСОБА_4. При цьому не з'ясував якими доказами підтверджується факт прийняття спадщини ОСОБА_2 після смерті ОСОБА_4.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!